

تحلیلی بر نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری

(مطالعه موردی : کلانشهر تبریز)

رحیم حیدری چیاغه^۱، معصومه علیرضایی^{۲*}، علی زارعی^۳

۱- دانشیار دانشکده برنامه ریزی و علوم محیطی، دانشگاه تبریز

۲- دانش آموخته کارشناسی ارشد برنامه ریزی آمایش سرزمین، دانشگاه تبریز

masoumeh.alirezaei@yahoo.com

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

چکیده

توسعه گردشگری شهری آثار مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی به دنبال دارد، ایجاد تعادل در این زمینه، به گونه ای که آثار مثبت بیش از آثار منفی باشد، نیازمند اتخاذ سیاست های مدیریتی قوی است. بنابراین، پایداری در گردشگری شهری، مستلزم توجه نظام مند به ابعاد فنی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، تاریخی و زیست محیطی است تا استفاده از جاذبه های گردشگری، مطابق با نیاز امروز و حفظ و ماندگاری این منابع برای آیندگان باشد. در پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی به بررسی نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری در کلانشهر تبریز پرداخته شده است. برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز از بررسی های کتابخانه ای و مطالعات میدانی استفاده شده است. با توجه به مجموعه اطلاعات به دست آمده، گزینه ها و سؤالات مورد نیاز به صورت مدون و در قالب پرسشنامه، تهیه و تدوین شده است. به منظور تعیین اثر هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از آزمون کای اسکور استفاده شده است. جامعه ی آماری در رابطه با مسئولان شهری ۱۵۰ نفر و مردم محلی ۲۵۰ نفر بوده است که از طریق رابطه کوکران محاسبه شده (براساس فرمول کوکران می بایست از ۳۸۵ نفر پرسشگری انجام می شد اما برای روایی و اطمینان بیشتر از نتایج مطالعه، به ۴۰۰ پرسشنامه افزایش یافته است. نتایج حاکی از آن است که بین مدیریت یکپارچه شهری و همکاری های متقابل مدیران شهری و مردم محلی با دستیابی به توسعه ی پایدار گردشگری شهری رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد، یعنی هر چقدر مدیریت شهری هماهنگ تر باشد و ارتباطات بیشتر بین مدیریت شهری و مردم محلی برقرار شود، به همان اندازه امکان دستیابی به توسعه ی پایدار گردشگری شهری بیشتر خواهد شد.

واژه های کلیدی: مدیریت شهری، توسعه پایدار، گردشگری، تبریز.

مقدمه

رشد و توسعه اقتصادی از جمله اهدافی است که همه کشورهای جهان برای دستیابی به آن تلاش می کنند. یکی از عوامل زمینه ساز رشد و شکوفایی اقتصاد کشورها، صنعت گردشگری است که امروزه گسترش آن موفقیت های چشمگیری را برای برخی کشورها فراهم آورده است (سجادی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲). بررسی اثرات اقتصادی صنعت گردشگری در سطح جهان نشان می دهد که این صنعت در ۶/۵ تریلیون دلار از اقتصاد جهانی مشارکتی غیرمستقیم داشته و حدود ۲۶۰ میلیون شغل نیز در ارتباط با این صنعت هستند که حدوداً یک شغل از هر ۱۲ شغل می باشد. این آمار برای سال ۲۰۱۱ حدوداً ۶/۲ تریلیون دلار از کل تولید ناخالص داخلی جهانی (۹ درصد) ۲۵۵ میلیون شغل، ۷۴۳ میلیارد دلار در سرمایه گذاری (۵ درصد) و ۱/۲ تریلیون دلار مشارکت در صادرات (۵ درصد) بوده است (سازمان جهانی گردشگری^۱ ۲۰۱۲). این امر منجر به افزایش اهمیت صنعت گردشگری در بسیاری از کشورها و به ویژه کشورهای در حال توسعه شده است. با این حال کشور ایران با داشتن تنوع آب و هوایی و همچنین وجود مکان های تاریخی و فرهنگی منحصر به فرد، سهم بسیار اندکی از گردشگری جهان را به خود اختصاص داده و تاکنون نتوانسته است از توانمندیها و ظرفیت های بالقوه خود استفاده مناسبی نماید، به طوری که از نظر درآمد حاصل از گردشگری، حتی جزء صد کشور اول جهان هم نیست (اینانلو، ۱۳۷۹: ۱۸۴).

پژوهش حاضر به دنبال بررسی و سنجش متغیرهای ضروری عملکرد مدیریت شهری در رابطه با توسعه ی پایدار گردشگری شهری است، تا با ارزیابی این متغیرها، عملکرد مدیریت کلانشهر تبریز، در رابطه با توسعه ی پایدار گردشگری شهری بررسی گردد و راهکارهای

^۱ .WTO